

Пронічкіна Анастасія Сергіївна

курсант навчальної групи

ДР-742

факультету підготовки

фахівців для органів досудового
розслідування

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Березняк Василь Сергійович

старший викладач кафедри

кримінального права та кримінології

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

к.ю.н., с.н.с.

ЗГВАЛТУВАННЯ ЯК СУСПІЛЬНО НЕБЕЗПЕЧНЕ ДІЯННЯ: ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕФОРМУВАННЯ

Сьогодні велика кількість жінок і дівчат у всьому світі страждає від насильства. Вони часто стикаються із серйозними видами насильства: домашнє, сексуальне насильство, тобто гвалтування, примусовий шлюб та ушкодження статевих органів. Крім того, насилля може бути психологічне та полягати в словесних образах, критиці, ізоляції, погрозах, залякуванні та переслідуванні. Те, що насильство не фізичне, не означає, що воно менш небезпечне чи суворе. Правопорушники та жертви існують серед усіх верств населення. Страждають не лише потерпілі, але й діти, що стають свідками насильства, також зазнають травм. Від насильства стосовно жінок страждають жінки будь-якого віку та походження, хоча деякі особливо вразливі.

Насильство – наслідок нерівноправності між жінками та чоловіками в суспільстві, його підживлює культура нетерпимості та заперечення[1]. Водночас воно – причина та наслідок нерівних правомочних відносин між жінками та чоловіками в суспільстві. В результаті дисбалансу правомочностей, дискримінація та певне ставлення до жінок ускладнюють їхні можливості уникнути насильницьких ситуацій. Саме тому це питання потребує досконалого законодавчого висвітлення та фіксування необхідних теоретичних і санкційних аспектів відповідно до норм чинного міжнародного законодавства. Такого ґрунтовного опрацювання потребують статті відповідного розділу Кримінального кодексу України.

За статистичними даними, протягом одного року в нашій країні зареєстровано 1334 випадки вчинення цього злочину. Майже кожне шосте

згвалтування вчинено неповнолітніми, кожне третє – особами, які раніше вчиняли злочини, більше половини (62 %) – у нетверезому стані. Існує висока ступінь латентності статевих злочинів взагалі, і згвалтувань зокрема. На думку українських аналітиків, основними причинами, що стримують потерпілих відповідомлень до правоохоронних органів про вчинення зазначених насильницьких актів, є страх подальшої розправи злочинця – 50 %, сором перед оточуючими – 30 %, невіра в можливості правоохоронних органів – 10 %, небажання жінки піддаватися огляду – 5 %[2].

Згідно з даними інформаційного агентства «Українські реалії», в Україні щодня трапляються понад 160 випадків сексуального насильства, а до поліції звертаються лише 10-15 % потерпілих[3].

З огляду на подані дані, можна підсумувати, що суспільно-небезпечні діяння у вигляді посягання на статеву свободу виникають, зокрема, і через недосконалість норм Кримінального кодексу України, що стосуються призначення покарання за дане діяння і розкриття власне дефініції цього поняття.

Згвалтування несе серйозну суспільну небезпеку, тому що цьому злочину характерна виключна аморальність та зневажливість дій винних. Згвалтування, безумовно, містить у собі посягання на статеву свободу особи або її статеву недоторканість, що грубо принижує гідність потерпілої від злочину особи, заподіює їй глибоку психічну травму, може завдати серйозної шкоди її здоров'ю. Ключовим об'єктом посягання у даному злочині є статева свобода, яка гарантується суспільством, шляхом волевиявлення особистості (бажання або небажання) у статевому контакті, який запропонувала інша особа, а також право особи незалежно обирати собі супутника для сексуального спілкування, форму такого спілкування і не допускати випадків примусу.

Стамбульська конвенція – це перший міжнародний юридично обов'язковий акт, потенційно відкритий для будь-якої країни в світі, що забезпечує комплексну низку заходів з запобігання та протидії насильству над жінками та домашньому насильству. Вона була прийнята 11 травня 2011 року[1]. Україна підписала Стамбульську конвенцію 7 листопада 2011 року. Необхідність ратифікації була зумовлена і перспективою набуття Україною повноправного членства в ЄС і, відповідно, наближення вітчизняного законодавства до європейських норм.

У статті 36 даної Конвенції, яка має назву «Сексуальне насильство, у тому числі згвалтування: зазначено перелік, який чітко деталізує поняття «згвалтування»:

а) здійснення, без згоди, вагінального, анального або орального проникнення сексуального характеру в тіло іншої особи з використанням будь-якої частини тіла або предмета;

б) здійснення, без згоди, інших актів сексуального характеру з особою;

с) примушування іншої особи до здійснення, без згоди, актів сексуального характеру з третьою особою [1].

Відповідно до цього, у зв'язку із підписанням поданої Конвенції до Кримінального і Кримінального процесуального кодексів України були внесені зміни у відповідні розділи і статті [5]. Проте проблемне питання виникає у зв'язку із частковою зміною норм, а не цілковитого впровадження положень Стамбульської конвенції. Це викликає неповноту дії і неповного впровадження документа на території України. Наприклад, сексуальне домагання також має місце сьогодні в українському суспільстві, саме тому законодавцеві слід криміналізувати дане суспільно небезпечне діяння.

Отже, проблему сексуальних домагань супроводжує мовчанка, перекладання вини на жертву та ігнорування цього питання. У багатьох країнах світу цю проблему вже окреслено юридично й існують механізми захисту жертв. Саме тому законодавству в Україні слід звернути увагу на вдосконалення визначеного розділу Кримінального кодексу України для захисту прав і гідності жінок в Україні.

Бібліографічні посилання:

1. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами. URL:<https://rm.coe.int/1680096e45>.

2. Жінка як жертва злочинного посягання. URL:https://www.naiu.kiev.ua/books/kryminoloh_viktyum/pluginAppObj_15_02/t7.pdf.

3. Згвалтування по-українськи: аналіз випадків сексуального насилля щодо українок. URL :<https://genderindetail.org.ua/season-topic/genderne-nasilstvo/z-valtuvannya-po-ukrainski-134051.html>.

4. В ООН закликали якнайшвидше ратифікувати Конвенцію про протидію домашньому насильству. URL: <https://www.unian.ua/politics/1968381-v-oon-zaklikali-ukrajinu-yaknayshvidshe-ratifikovati-konventsiyu-pro-protidiyu-domashnomu-nasilstvu.html>.

5. Про внесення змін до Кримінального Кодексу України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19>.
